

ἡ περὶ τὴν καλήν σου ἐργασίαν ταῦτην φιλοπονία, ἀποδέξεται σου πάντας τοὺς ἑδρῶτας δόκιμος, καὶ τοὺς πόνους φάγεται αὐτὸς τῶν οἰκοπῶν σου, καὶ μακαριστὸς ἔστη, καὶ καλῶς σου ἔσται ὅτι ψυχῆς ἐκ τῶν διεθρῶν τῆς δυσσεβείας δοξασμάτων, δοσον τὸ ἐπὶ σοὶ, πρὸς τὸ εὐεσθές δόγμα ἀνακαλέσαι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ Δημιουργοῦ ἐπιστρέψαι ἐσπούδασας. Ἐξόφθαστο.

Οἱ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐλλόγιμον εὐγένειαν εἰλικρινῆς τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην καὶ εὐχέτην θερμότατος.

Ἐν Π. Π. ἀψῆχ. Δεκεμβρ. 19.

Οἱ ταπεινὸς ἀρχιεπίσκοπος
ΕΥΓΕΝΙΟΣ.

ΣΜΥΡΝΗΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ. (1)

Τέσσαρας ἥδη ἡμέρας είμαι εἰς Σμύρνην, ἐπεσκέφθην διαφόρους οἰκογενείας, ἐσπούδασα κατὰ τὸ ἐνὸν τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων, καὶ δύναμαι νὰ εἴπω ἐλευθέρως καὶ ἐν πάσῃ συνειδήσει τὴν γνώμην μου, ἐπὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ἐφ' ὅσῳ γράφω πρὸς ὑμᾶς καὶ ἡ ἐπιστολὴ μου δὲν εἶναι πρωρισμένη νὰ ἰδῃ τὸ φῶς.

Οἱ Σμυρναῖοι, καὶ ἐννοοῦ τοὺς ὁμογενεῖς, ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα εὔθυμον καθ' ὑπερβολὴν, εἰσὶν ἀγαθοί, φιλόξενοι καὶ φιλοπάτριδες, εἰσὶ φύσει εὐφυεῖς, ἀλλὰ στεροῦνται τῆς πραγματικῆς ἐκείνης ἀναπτύξεως, ἡτις δίδει εἰς τὸν ἀνθρώπων σοβαρότητα καὶ ἀξίαν. Πιθηκίζουσι πολὺ, καὶ ἐκ τοῦ ἐσπερίου πολιτισμοῦ, ὡς πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἀνατολῆς συμβαίνει, δὲν ἀρουνται εἰμὴ τὰ ἐπιψυχα καὶ ἐπιβλαβῇ. Αἱ γυναικεῖς των ἴδιως ἔχουσι φιλοκαλίαν τινα ἐπιτετηδευμένην καὶ εἰς Ἑλληνίδες ἀνοίκειον, ἐνεκολπώθησαν δὲ τὴν πολυτέλειαν τοσοῦτον, ὥστε ἀγνοῦ, ποῦ οὕτω βαδίζουσι θέλουσι φθάσει. Ἐπεσκέφθην διαφόρους πόλεις τῆς Εὐρώπης, τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' οὐδαμοῦ ἀπήντησα τοσχύτην πολυτέλειαν ὅσην ἐν Σμύρνῃ. Πρέπει νὰ διέλθῃ τις τὸ ἐσπέρας τὰς ὑπὸ τοῦ ἀεριόφωτος φωτιζομένας ὅδον, ἡ νὰ ὑπάγῃ εἰς Πούνταρη, διότι γίνεται ὁ συνήθης περίπατος εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, διὰ νὰ ἰδῃ καὶ οἰκτείρῃ τὴν κατάστασιν εἰς ἡν μᾶς ἔφερε, καὶ τὸ βάραθρον εἰς

τὸ ὄποιον μᾶς ὠθεῖ δὲ λεγόμενος πολιτισμὸς, πράγματι δὲ ἡ κακοήθεια τῆς Εὐρώπης.

Πρὸς τί χρησιμέσι, παρακαλῶ, ἡ τοσαύτη πολυτέλεια; Ὡ γυνὴ, διατί φορεῖς τὴν βαρύτιμον αὐτὴν μεταξίνην ἐσθῆτα, ἢ τὰ πολυυδάπανα αὐτὰ κοσμήματα; Ἐὰν διὰ ν' ἀρέσκης εἰς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ τότε κατὰ τὶ διαφέρεις τῶν ἐκδειγητημένων ἐκείνων γυναίων, ἄτινα ψυμμυθισμένα καὶ καλλωπιζόμενα, ἵστανται εἰς τὰς ὅδοὺς καὶ εἰς τὰς θυρίδας καὶ προσκαλοῦσι τοὺς διαβαίνοντας; Ἐὰν διὰ ν' ἀρέσκης εἰς τὸν σύζυγόν σου, ἀλλ' ἐκεῖνος σὲ εὗρεν ἀρεστὴν καὶ σὲ παρέλαβεν εἰς τὸν οἰκόν του καὶ συνεδέθη μετὰ σοῦ διὰ βίου. Πρὸς τί λοιπὸν νὰ δικαίως; ἀφειδῶς δηπου δὲν πρέπει, παραβαρύνουσα τὸν σύζυγόν σου καὶ συνεχεῖς δίδουσα αὐτῷ ἀφορμάς δυσαρεσκειῶν καὶ διενέξεων; Γνωρίζεις ποῖον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πολυτελείας; Ἐὰν ἔχῃς ἀδελφάς ἢ θυγατέρας καὶ δὲν ἔσαι εἰς κατάστασιν νὰ ἴκανοποιήσῃς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν νυμφίων (αἵτινες αὐταὶ καθ' ἔχουσας ἄδικοι οὖσαι ἔνεκα τῆς πολυτελείας ὅμως εἰσὶ δικαιόταται) θὰ ἴδῃς αὐτὰς μαραίνομένας, διότι δὲν θὰ δύνανται νὰ νυφευθῶσι, καὶ θὰ τήκησαι διότι δὲν δύνασται νὰ τὰς ἀποκαταστήσῃς· ἐκ τούτου δὲ πρόερχεται τὸ πλήθος τῶν γεροντοκορίτζων τὰ διόπτα πλημμυροῦσι πανταχοῦ καὶ ἴδιᾳ εἰς Σμύρνην. Ἄλλ' ἐὰν σὺ εὔπορος οὖσαι, δύνασαι νὰ πρινίσῃς τὰς θυγατέρας σου, εἶναι ἄρα δίκαιον, εἶναι καλὸν νὰ καθίστασαι τὸ κακὸν παράδειγμα καὶ νὰ βλάπτῃς χιλιάδες ἀλλων μὴ εὐπορούντων;

Ἴσως εὑρίσκετε τὴν παρέκκλισίν μου ταύτην ὑπὲρ τὸ δέον φιλοσοφικὴν ἀλλὰ, νὰ σᾶς εἴπω τὴν ἀμφρτίκην μου, ἡ εὐκίσθητος καρδία μου τήκεται δόπταν βλέπω καλλονὰς ἀλλοτε ἀκμαζούσας καὶ προκαλούσας τὸν θαυμασμὸν, ἥδη παρηκμακούσας καὶ οὐδὲ βλέψυμα οἴκτου καν ἐφελκυόσας, δταν βλέπω δόθελμοὺς ἀλλοτε πῦρ ἐξερευγομένους καὶ ἀπαστράπτοντας, ἥδη ἐσθεσμένους καὶ τεθολωμένους, καὶ ἐπεθύμουν εἰς δυνατὸν νὰ χύσω βάλσαμον παρηγορίας εἰς τὰς τοσοῦτον θιλιούμενας ἐκείνας καρδίας· ἀλλὰ φεῦ! οὐδὲ ἐκείχον ὅλα τὰ βάλσαμα τοῦ Μακασάρ, ἐδυνάμην νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν μου. Εἶναι ἀληθεῖς δτης ἡ ἀγχριος γυνὴ οὐδέποτε ὑπερβαίνει τὰ δεκάσκοτά ἡ εἴκοσιν ἔτη, καὶ ἐγνώρισα κυρίαν τινὰ, ἡτις πρὸ δικτετίας ἐκαρφώθη εἰς τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας της ἔτος, καὶ Κύριος οὐδὲ πόσαι γενεαὶ θέλουσι παρέλθει, ἐκείνης μηδὲ ἔνα

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλάδιον 76.

μήνα πρός τὰ πρόσω προβαίνοντος· ἀλλὰ δυσκόλως· τὸ παρθενικὸν γάλα δύναται νὰ ἔξαλείψῃ τὰς ρυτίδες τοῦ προσώπου, οὐδὲ ἡ ἀλοιφὴ τοῦ Ζαμένη νὰ δώσῃ εἰς τὸ χρῶμα τὸ δροσώδες τῆς δεκαοκταετοῦς ήλικίας. Ή μάνη παρηγορία· εἶνε ἡ ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ ἐλπίς.

Συνήθως δὲ νέηλυς εἰς ἔκκστον τόπον ἐπίθυμεν νὰ ἴδῃ, τι ἐν αὐτῷ ἀξιοθέατον ὑπάρχει αὐτῇ λοιπὸν τῇ συνηθείᾳ καὶ ἐγὼ ἐπόμενος, ἥθελησα νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ δημόσια καταστήματα τῆς Σμύνης, καὶ ἐκ τούτων ἔλαθον ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμήσω καὶ θαυμάσω τὸν σπάνιον χαρακτῆρα τῶν Σμυρναίων, οἵτινες, ἄνευ κυθερηνητικῆς προνοίας, ἄνευ ξένης συμδρομῆς, ἀλλ' ἐκ μόνων τῶν φιλομούσων καὶ χριστιανικῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἐλκυνόμενοι ἀπέκτησαν καὶ διατηροῦσι καταστήματα, μοναδικὰ ἵσως καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Εὗθεν νὰ ἐμπούμεθα οἱ ἐν Ἀθήναις αὐτούς.

Πρὶν τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως, ή Σμύρνη ἦτο πλήρης ἀρχαίων ἐρείπων, τὰ ὅποια βαθυμηδὸν ἐπεχώσθησαν καὶ κατεστράφησαν· μεταξὺ δὲ τούτων ὑπῆρχον καὶ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας μητροπόλεως, ἥτις ἔκειτο εἰς θέσιν τανῦν Ναυαρίας καλούμενην, εἰς διθωμανικὸν δὲ κοιμητήριον χρησιμεύουσαν. Ἐκεῖ πλήθησε τεμαχίων κιόνων διεσπαρμένων δεικνύει τὴν ἔκτασιν, ἣν δὲ ἀρχαίας ἔκσινη ἔκκλησία εἴχε· μετὰ ταῦτα δὲ ἡ μητρόπολις, καθ' Ἄ μ' ἔβιβαίσαν, μετετέθη εἰς τὴν νῦν δυτικὴν ἔκκλησίαν τοῦ Ἅγιου Πολυκάρπου τὴν δόποιαν διὰ τινα φόνον ἐν αὐτῇ ἐπισυμβάντα, ἐπώλησαν ὁψιαίτερον εἰς τὸν Φράγκους. Μητροπολιτικὸς δὲ ναὶ τῶν δρθιοδόζων εἶνε ἡ ἀγία Φωτεινὴ, τῆς δόποιας τὰς διαφόρους περιπετείας δεικνύει τὸ ἄνωθεν τῆς θύρας ἐπίγραμμα τοῦτο.

«Κατὰ τὸ 1688 ἔτος διὰ σφρόον σεισμοῦ κατηδαφίσθη ὁ πάνσειτος οὖτος ναὸς τῆς ἀγίας ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Φωτεινῆς καὶ ἀνφοδομήθη ἐκ βάθρων γῆς, κατὰ τὸ 1690 ἔτος τῇ συνδρομῇ τῶν κατέναντος τῶν κατοικούντων ἐνταῦθα δρθιοδόζων χριστιανῶν, τῇ ἐπιστασίᾳ Χατζῆ Ζαχαρίου τινὸς, ἀρχιερατεύοντος τότε κυρίου Γρηγορίου Κονταρῆ· πυρποληθεὶς δὲ αῦθις κατὰ τὸ 1763 ἔτος, θείᾳ εὐδοκίᾳ τῇ μεσιτείᾳ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἀρχοντος μεγάλου Σπαθάρη καὶ δραγούμανου τοῦ βασιλικοῦ στόλου κυρίου Κωνσταντίνου Χαντζερῆ καὶ συνδρομῇ καὶ ἐπιστασίᾳ τῶν προϊσταμένων κοινῇ γνώμῃ εὐγενεστάτων δέκα ἀρχόντων, διέκυψεν δὲ τῶν κρατούντων οίκτος καὶ ἐκ βάθρων ἀνφοδομήθη οὖ-

τωσεὶ, ὃς δρᾶται, κατὰ τὸ 1792 ἔτος διὰ κοινῆς βοηθείας ἀπάντων τῶν χριστιανῶν, ἀρχιερατεύοντος τοῦ εὔτελους Γρηγορίου Πελοποννήσου· δὲ δὲ Θεός ἀντιθραβεύσοι πλοιούσις τοῖς ἕργῳ καὶ λόγῳ συνδραμούσιν εἰς τὴν τούτου ἀνέγερσιν.»

Οὐαὶς τῆς ἀγίας Φωτεινῆς, ἐκτὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ καλλωπισμοῦ, ὃς δρᾶται ἔξωθεν καὶ ὑπὸ ὑψηλοῦ καὶ λαμπροῦ κωδωνοστασίου· δυστυχῶς δὲ διὸ ἔλλειψιν δρισμένου νεκροταφείου, ἡ αὐλὴ αὐτοῦ χρησιμεύει ὡς τοιοῦτον. Ἐκεῖ μεταξὺ πολλῶν μνημάτων μοὶ ἔδειξαν καὶ τὸ τοῦ τὴν 6^η Ιουλίου 1863 ἐν τῇ νοσοκομείῳ ἀποθανόντος ἐθνικοῦ ποιητοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, μηδεμίᾳν φέρον ἐπιγραφήν. Καὶ οἱ μὲν Σμυρναῖοι φιλοτίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐκήδευσαν τὸν θανόντα, ὑπολείπεται δῆμος καὶ ἡ ἀνέγερσις μνημείου εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Περιπλανωμένου καὶ τῆς Τουρκομάχου Ἐλλάδος, περὶ οὗ δέον νὰ φροντίσῃ ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις.

Τῷ ναῷ παράκειται τὸ κατάλυμα τοῦ ἀρχιερέως, ὅστις τιτλοφορεῖται «Μητροπολίτης Σμύρνης καὶ ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Ἀσίας.» Οὐνυ Μητροπολίτης Σμύρνης Κ. Χρύσανθος, δὴ ἐπεσκαψάμην, εἶνε σεβάσμιος δγδοκοντούτης γέρων, ὅστις ἔχει ὑφ' ἔκατον ἔνα ἐπίσκοπον, τὸν Ξανθουπόλεως Ἰγνάτιον, ἀνδρὸς εὐπαίδευτον καὶ ἐνάρετον. Εἰδον ἀμφοτέρους λειτουργοῦντας μετὰ τοῦ πρεσβυτηρίου των ἐν τῇ Ἅγιᾳ Φωτεινῇ καὶ κατενύγην ἐκ τῆς τάξεως, ἐκ τοῦ σεβασμοῦ καὶ ἐκ τῆς εὐπρεπείας, ἥτις τηρεῖται ἐνταῦθα, κατ' ἀντίθεσιν, τῶν ἐν Ἀθήναις δρείλω δὲ νὰ δμολογήσωσι οἱ δρθιοδόζοι· ἵερες ἐν Σμύρνῃ εἰσὶ πολλῷ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀξιοπρεπέστεροι· ἥδη δὲ, καθ' Ἄ μανθάνω, λόγος γίνεται περὶ τῆς μισθοδοτήσεως αὐτῶν, εἰς τρεῖς κατηγορίας διαιρεθησομένων, ἐξ ὧν οἱ μὲν τῆς πρώτης θέλουσι λαμβάνει ἔξακόσια γρόσια κατὰ μῆνα, οἱ τῆς δευτέρας πεντακόσια καὶ οἱ τῆς τρίτης τετρακόσια.

Τοῦ ναοῦ τῆς ἀγίας Φωτεινῆς, πολὺ μεγαλοπρεπέστεροι καὶ λαμπρότεροι εἰσὶν ὁ τοῦ Ἅγιου Γεωργίου καὶ ὁ τοῦ Ἅγιου Ιωάννου, καίτοι μὴ πεπερατωμένον ἔχοντες εἰσέτι τὸν ἐσωτερικὸν αὐτῶν καλλωπισμόν· ἐκτὸς δὲ τούτων ὑπάρχουσιν ἔτι ἐν Σμύρνῃ οὐκ δλίγαι εἴτεροι ἔκκλησίαι, ὧν ἔξέχει ἡ τοῦ Ἅγιου Δημητρίου.

Εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἔκκλησίας τοῦ Ἅγιου Γεωργίου σώζεται τὸ μνημεῖον νεομάρτυρος τινος, Δήμου καλουμένου, τὸ δόποιον ὑπάρχει λίαν σεβαστὸν, ἀτε πλειστα, ὃς μὲ ἔβιβαίσαν, θαύμα-

τα ἀπειργασάμενον. Ο Δῆμος οὗτος ἐκβιασθεὶς δ- πως ἀσπασθῇ τὸν Τουρκισμὸν, ἐκαρατομήθη μετὰ φρικώδεις βασάνους εἰς τὸ Ἰσάρτζαμι τῇ δεκάτῃ Απριλίου 1763 καὶ οὕτως ἡξιώθη τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου. Ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου τοῦ ἀναγνώσκεται τὸ ἔξης δυσεξήγητον ἐπίγραμμα. « Δῆμος δῆμον ἔξεστην οὐράνιον ἡμέριον τε δημίοις ἥκιστα πτύξας. Δῆμος Ἀπριλίου δεκάτη κάραν ἐπιμήθη ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ αψίγ. »

Πρὸς τὰς ἐκκλησίας συνδέονται καὶ τὰ ἔκπαιδευτικὰ καταστήματα, ἐν οἷς πρωτεύει ἡ Εὐαγγελικὴ σχολὴ διὰ τὰ ἄρδενα, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Κ. Εκνοπούλου καὶ περιλαμβάνουσα μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς δημοτικῶν σχολείων ὑπὲρ τοὺς χιλίους μαθητὰς, καὶ τὸ ὑπὸ τῆς γνωστῆς εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς φιλολογικὸν κόσμον Κ. Σκηνοῦς Λεοντιάδος διευθυνόμενον Παρθεναγωγεῖον καὶ περιλαμβάνον πεντακοσίας πεντήκοντα μαθητρίας, ὃν τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπιτηροῦσι πεντεκίθεκκα διδασκάλισσαι καὶ διδάσκαλοι. Πρὸς δὲ τὸ Σχολεῖον τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Ἅγιου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἐνῷ φοιτῶσι τετρακόσιοι περίου παῖδες καὶ δύο ἔτερα οὐκ εὐκαταφρόνητα. Εἰς πάντα ταῦτα ἡ Σμυρναϊκὴ νεολαία διδάσκεται ἀμισθεῖ, τὰ δὲ ἔξοδα αὐτῶν, ἀτινα βεβαίως δὲν εἶναι μικρά, πορίζονται ἔξι αὐτοπροαιρέτων συνδρομῶν καὶ ἐκ διαφόρων κληροδοτημάτων.

Αλλὰ κατάστημα μοναδικὸν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ περιποιοῦν πλείστην τιμὴν εἰς τὸν Σμυρναίους εἶναι τὸ νοσοκομεῖον, εἰς τὸ δόποιον συμπεριλαμβάνεται γηροκομεῖον ἅμα καὶ φρενοκομεῖον, καὶ εἰς τὸ δόποιον δικιτῶνται περὶ τὸν πεντακοσίους ἀποροι καὶ πάσχοντες χριστικοί. Τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο, κτισθὲν κατὰ πρῶτον ὑπὸ Παντελέοντος Σεβαστοπούλου κατὰ τῷ 1748, καὶ πυρποληθὲν, ὡς ἐπὶ πληκός τινος γέργαρπται, τῇ 4 Μαρτίου 1797, ἀνωκόδομήθη τῇ 15 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὡκοδομήθη δὲ τελευταῖον τῷ 1802 μεμαλοπρεπέστατον καὶ διαπανηρότατον, περιλαμβάνον ἑκατὸν πεντήκοντα κλίνας δι' ἀρρώστους καὶ ἀπαιτεῖ ἐτητίκιν διαπάνην ἔξι ἔως ἐπτὰ χιλιάδων λιρῶν, τὰς δόποιας φιλοτίμως εἰσπράττουσιν ἔξι ἐράνων, κληροδοτημάτων καὶ ἐνοικίων κτημάτων, τὰ δόποια ἔχει. Ότε ἐπεσκέφθην αὐτὸν καὶ ἀνέγνωσα τὸ ἐπὶ τῆς κλίμακος πρὸ τῆς θύρας γεγραμένον « Ὑπὸ Παντολέοντος Σεβαστοπούλου κατὰ τὸ 1748. I. Κανᾶ, I. Μκυρογορδάτου, Δ. Βαχατώρη, N. Βα-

χατώρη κατὰ τὸ 1773. I. Ομήρου κατὰ τὸ 1804. Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων τῇ συνδρομῇ τῶν ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ δρμογενῶν 1852 » πὺλο-γησα ἀπὸ καρδίας τὴν μνήμην τῶν ἀοιδίμων κτι-τόρων, ὃν τὸ κλέος εἴη εἰς τὸν αἰῶνα. Πρόκει-ται δὲ ἥδη νὰ οἰκοδομηθῇ καὶ ἐν Ὁρφανοτροφεῖον.

Ἐπιθυμεῖτε βεβαίως νὰ σᾶς εἴπω καὶ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν λοιπῶν ἔθνων ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν Ἕβραιών καὶ Ἀρμενίων οὐδὲν σχεδὸν ἔχω, διότι ὁ Ἕβραῖος πανταχοῦ καὶ πάντοτε εἶναι ὁ αὐτὸς, ῥυπαρὸς δηλονότι δειλὸς καὶ πανοῦργος καὶ φανατικῶς ἐμμένων εἰς τὰ πάτρια, δὲ Ἀρμένιος, φιλήδονος πάντοτε καὶ ἀμέριμνος κατὰ τοῦτο μόνον προώδευσεν ὅτι αἰσχύνεται νὰ θεωρηται ἀρμένιος καὶ νὰ διμιλῇ τὴν ἔθνικήν του γλώσσαν. Ἐκ τούτου πολλοὶ μὲν αὐτῶν διὰ τῆς ἀλλαζοθρησκείας πράγματι, κατ' εὐφημισμὸν δὲ διὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τῶν Φράγκων, πατρίδα λαμβάνουσι τὴν Φραγκίαν (ἴσως ἄγγωστον ἔτι ἡπειρον τοῦ κόσμου)· ἀλλὰ δὲ τοὺς ἐρωτήσῃς τί πατρίδος εἶνε, σᾶς ἀποκρίνονται κατόλικοι συγχέοντες τὴν θρησκείαν μετὰ τοῦ ἔθνισμοῦ, ἢ δὲ γλώσσα των ἀποτελεῖ τὸν τραγέλαφον ἔκενον, δι' οὐδὲ μὲν εἰς ἐρωτᾷ ἔξι ἡμισείας Γαλλιστὶ καὶ ἔξι ἡμισείας ἀρμενιστὶ « Bon jour ; ἐφένδημ, ἵντζ — κινίς ; » (καλ' ἡμέραν, κύριε, τί κάμνεις;) δὲ ἔτερος ἀποκρίνεται ἔξι ἡμισείας Τουρκιστὶ καὶ ἔξι ἡμισείας ἐλληνιστὶ « Σαμπάν χαΐρ — ολσούν, κέφι καλὸς εἶνε. » (καλ' ἡμέραν, εἴμαι καλά).

Περὶ τῶν Τούρκων ἐπίσης ὀλίγιστα ἔχω νὰ σᾶς εἴπω, διότι μ' ὅλας τὰς προσπαθείας τοῦ Ἐωθινοῦ Ταχιδρόμου δόπιας ἀποδείξῃ τὸ ἀκριτὸν καὶ προοδευτικὸν τῶν Τούρκων, οὗτοι καθ' ἐκάστην ἐκπίπτουσι καὶ πτωχύνουσιν, ἀπεναντίκας τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν στοιχείων, ἀτινα καὶ ἡθικῶς καὶ ὑλικῶς ἀναπτύσσονται. Πρᾶγμα δὲ ἀξιοπερίεργον ἀλλὰ καὶ ἀληθέστατον, ἐν Σμύρνη τούλαχιστον, εἶναι ὅτι οἱ Τούρκοι οὐχὶ μόνον ἡθικῶς, ἀλλὰ καὶ ἀριθμητικῶς δσημέραι ἐλαττοῦνται, καὶ τοῦτο διότι καθ' ἀ μ' ἔβεβαίσαν, αἱ διθωμαγίδες μετὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον τοκετὸν λαμβάνουσι φάρμακα στειρώσεως, τὸ μὲν ἔνεκα τῆς πτωχίας, τὸ δὲ δόπιας διατηρήσωσι τὸ κάλλος των ἐνῷ παρὰ τοῖς χριστικοῖς συμβαίνει τανάπαλιν, ἀμιλλωμένοις πρὸς ἀλλήλους ἐπὶ πολυτεκνίᾳ.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν Γραικοφράγκων τῆς Σμύρνης; Παιδαγωγούμενοι ὑπὸ σμήνους ἀγρίων καὶ φανατικῶν καλογήρων, ποτίζονται παρ' αὐτῶν μὲ τὰ αἰσθήματα ἀπιστεύτου θρησκευ-

τικού μίσους κατὰ τῶν λοιπῶν ἑτεροδόξων καὶ ζδίᾳ τῶν Ἑλλήνων, καὶ προστατευόμενοι ὑπὸ τῆς Προπαγάνδας καὶ τῆς ξενικῆς διπλωματίας εὐποροῦσι μὲν ὄλικῶς, ἀλλὰ πνευματικῶς εἰσὶν ἀπεκτηνωμένοι: ψιττακίζοντες Γαλλικὰ τινὰ, νομίζουσιν ἔαυτοὺς ὡς τὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ πολιτισμοῦ, ἐνῷ πραγματικῶς εἰς τὰ σχολεῖα τῶν δὲν διδάσκονται ἄλλο, εἰμὴ πᾶς νὰ φοιτῶσι τακτικῶς εἰς τὰς ἐκκλησίας των, αἵτινες ἐνταῦθα εἶναι ἀναρίθμητοι. Καὶ διὰ νὰ ἐννοήσητε μέχρι τίνος βραχιοῦ φθάνει παρ' αὐτοῖς διθρησκευτικὸς παραλογισμὸς, σᾶς σημειῶ ὅτι εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Προπαγάνδας ὑπάρχει σχέδιόν τι σανδαλίου, περὶ τὸ δποίον Δατινικοῖς στοιχείοις, ἀλλ' Ἐλληνικαῖς λέξεσιν ἀναγινώσκονται ταῦτα «Ἀληθεῖς μέτρον τοῦ παπούτζιου τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν θεοτόκου Μαρίας.» Όστις λοιπὸν τῶν μαθητῶν ἐπιτυχῶς ζωγραφήσῃ τὸ ἀληθὲς αὐτὸ μέτρος, ἀπαλλάξεται τῶν ἀμφρτιῶν τοῦ ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας. Παραλείπω ὅτι τοῖς διδάσκεται ἰστορία ὑπὸ Ἰησουτικὴν ἔποψιν γεγραμμένη, ὅτι αἱ γραφαὶ τοῖς ἔξηγοῦνται μὲν γελοιώδῃ θεολογίᾳν καὶ διὰ ἡ ἀνάγωσι τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἀπηγορευμένη τῷ λόγῳ ὅτι περικλείουσι πράγματα δυσκαταληπτα καὶ δεόμενα ἔξηγοτεσσεως.

Ἴσως, κυρία μου, ἀνεμίχθη εἰς πολλὰ πραγματα ταυτοχρόνως, φιλοσοφιά, θρησκευτικὰ, ἐθνολογικὰ καὶ λοιπά: δὲν θέλετε λησμονήσει ὅμως ὅτι ἐκληρονόμησα ὡς Ἐλλην καὶ ἐγὼ τὸ προπατορικὸν ἀμάρτημα, νὰ ἀναμιγνύωμαι δηλονότι εἰς πάντα, νὰ θέλω νὰ διορθώσω πάντα, νὰ δημιῶ περὶ πάντων καὶ ἐπὶ τέλους ἴσως νὰ μὴ λέγω τίποτε. Ἄλλως τε θέλω σᾶς διηγηθῆ καὶ συμβεντε, οὐ ἐγενόμην αὐτόπτης καὶ διὰ τοῦ δποίου θέλετε ἴσως καταπαύσει τὴν κατ' ἐμοῦ δυσκαρέσκειάν σας. Χθὲς τὸ ἐσπέρας μεταβαίνων ἐκ τοῦ Café Levantino εἰς τὸ ἐλληνικὸν Θέατρον διότι πρέπει νὰ μάθητε ὅτι ὑπάρχει ἐνταῦθα ἀξιόλογος δραματικὴ ἐλληνικὴ ἔταιρία ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Κ. Μαρκεζίνη, ὥφειλον νὰ διαβῶ διὰ στενῆς τινὸς δόδου σκοτεινῆς: δὲ δὲ ἔμελλον νὰ κάμψω μίνων τῶν γωνιῶν της ἥκουσα συνομιλίαν τινὰ λίαν χαμηλοφώνως, καὶ ἐπειδὴ ἥκην περίεργος νὰ ἀκούσω τις ἔλεγον καὶ τίνες ἥσαν οἱ δημιούντες, ἐστάθην καὶ ἀφιερώσας ὅλην μου τὴν προσοχὴν, ἡροάσθην.

— Καὶ ἄλλοτε μοὶ ἐπανέλαχθες τὸ αὐτὸ, ἔλεγε νεανική τις φωνὴ, καὶ δημως ἐψεύσθης.

— Ἀλλὰ τότε ἦτον ἄλλο ἔτος καὶ τώρα εἶναι ἄλλο, ἀπεκρίνατο ἐτέρα γυναικεία.

— Φεῦ! ἀναχωρῶ μετ' ὀλίγον, προσέθετεν ἡ πρώτη μετὰ πόνου, εἰπέ μοι τούλαχιστον θὰ μὲ ἐνθυμησται; εἰπέ μοι θὰ μὲ ἀγαπᾶς;

— Καὶ ἀμφιβάλλεις περὶ τούτου; ἀπεκρίνεστε ἡ δευτέρα.

— Ἐνότακ ἀμέσως, διότι τὰ τοιαῦτα ἐννοῶ δὰ καὶ ἐγὼ ὀλίγον, ὅτι ἡ συνομιλία ἐκείνη ἦτον ἐρωτικὴ ὥστε ἀπεφάσισα νὰ μείνω μέχρι τέλους διὰ νὰ ἀκούσω τὸ συμπέρχομα τῶν λόγων αὐτῶν.

— Ἀναχωρῶν σοὶ συνιστῶ, προσέθετεν διανίξας, ὅτι πλέον ἀνήκεις εἰς ἐμὲ, καὶ ἡ ἐνθυμησις αὐτη νὰ ἦνε ἀδιαλείπτως εἰς τὴν μνήμην σου.

— Τὸ ἥξεύρω.

— Ἄχ! πόσον ἡ στέρησίς σου θὰ μοι ἦνε ὁδυνηρὰ καὶ μετὰ τίνων παλμῶν θὰ ἀναμένω τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιστροφῆς μου διὰ νὰ σὲ ἐν.....

— Ἀχρεῖ! ἡκούσθη ἀγρία τις φωνὴ διακόψα τοὺς ἐρωμένους, τόσον γλυκὰ συνομιλοῦντας. Τόρα σοῦ δείχνω ἐγώ.

Καὶ πάρκυτα κρότοι βημάτων ἡκούσθησαν καὶ φῶτα ἔλαχμψαν εἰς τὴν ὁδὸν καὶ βαρεῖς γδοῦποι ῥχδισμῶν διέσχισαν τὸν ἀέρα καὶ ὁ πρὸ διλίγου εὐτυχῆς ἐραστῆς τὰς ἔτρωγεν ἀξιόλογα, διότι ὁ κτυπῶν εἶχε, φαίνεται, βραχίονα θαυμασίως ρώμαλέον.

— Σῶσον, Κύριε, ἐπρόφθασα νὰ εἴπω ἐγὼ καὶ ἐτράπην εἰς φυγὴν μὲ ταχύτητα δορκάδος.

(‘Η συνέχεια εἰς τὸ προσεχὲς)

Ο ΔΕΠΡΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΟΣΤΗΣ. (1)

— Μὲ ψυχὴν τοσοῦτον ἔνθερμον θὰ ἡγωνίσθης βεβαίως πολὺ διὰ νὰ ὑποφέρῃς ἀγογγύστως τὴν τύχην σου, παρετήρησεν δι στρατιωτικὸς, καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλειφθῆς εἰς τὴν ἀπελπισίαν.

— Ήθελον σὲ ἀπεκτήσει ἐάν σὲ ἄφινα νὰ νομίζης ὅτι ὑποφέρω πάντοτε μεθ' ὑπομονῆς τὴν τύχην μου, ἀπεκρίθη δι λεπρός: οὐδόλως ἔφθασα εἰς αὐτὴν τὴν αὐταπάρνησιν, εἰς τὴν δποίαν ἀναχωρηταὶ τινες κατώρθωσαν νὰ φθάσωσιν. Αὕτη η ἐντελὴς θυσία ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων φίλτρων δὲν ἔξετελέσθη εἰσέτι δι βίος μου διέρχεται δι ἀκαταπάύστου πάλης, καὶ αὐτὴ ἔτι η βοήθεια τῆς θρησκείας δὲν εἶναι πάντοτε ίκανη

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλάδ. 76.